

“สามเหลี่ยมดับไฟได้”

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวช วัฒนา

๕ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๘

“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

พระราชดำรัส

เข้าใจ หมายถึงปัญหาที่เข้าใจความเป็นทั้งหมดของความรุนแรง ทั้งประวัติศาสตร์ สาเหตุ อาการ ความสำเร็จ และความล้มเหลวของการแก้ปัญหาในอดีตและความเป็นไปในอนาคต เรียกว่าเข้าใจอดีต ปัจจุบัน อนาคต

ความไม่รู้ การรู้เป็นส่วน ๆ รู้อย่างลวก ๆ รีบ ๆ แบบตาบอดคลำช้าง นอกจากแก้ปัญหาไม่ได้แล้วยังกลับทำให้ปัญหาลูกกลามบานปลายมากยิ่งขึ้น

เข้าถึง หมายถึง เข้าถึงความจริง ไม่ใช่รู้เพียงผิวเผิน เข้าถึงความรู้สึกนึกคิดในความเป็นมนุษย์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งของตัวเองด้วย ถ้าไม่มีสติเราจะไม่สามารถเข้าถึงความจริงได้ ถ้าไม่เข้าถึงความจริงก็แก้ไขปัญหาไม่ได้

พัฒนา หมายถึง พฤติกรรม การปฏิบัติ การแก้ปัญหา การพัฒนาที่ถูกต้องหรือสัมมาพัฒนาต้องอยู่บนฐานของความเห็นชอบและความตำริชอบหรือปัญญอันได้แก่ ความเข้าใจ-เข้าถึง ดังกล่าวข้างต้น ถ้าปราศจากความเข้าใจ-เข้าถึง การพัฒนานี้จะผิดพลาดกลายเป็นมิจฉาพัฒนา แก้ปัญหาไม่ได้ ความรุนแรงเพิ่มขึ้น

ปัญหาความรุนแรงที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนยากแก่การเข้าใจ แต่ถ้าไม่เข้าใจก็จะแก้ปัญหาไม่ได้ และไฟแห่งความรุนแรงจะลามเข้ามาถึงพระนครและไหม้ทั่วประเทศก็ได้ จึงขอให้คนไทยทุกหมู่เหล่าพยายาม “เข้าใจและเข้าถึง” ตามกระแสพระราชดำรัส และช่วยกันดับไฟได้

บทความเรื่อง “สามเหลี่ยมดับไฟได้” นี้ แบ่งเป็น ๓ ภาค

ภาค ๑ เป็นความพยายามที่จะเข้าใจและเข้าถึง

ภาค ๒ เป็นข้อเสนอแนวทางและวิธีแก้ปัญหา

ภาค ๓ การสร้างความเป็นเอกภาพในยุทธศาสตร์

สารบัญ

ภาค ๑

ความเข้าใจ-เข้าถึงปัญหา ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

	หน้า
๑. อย่าให้ไฟลามเข้าถึงใจกลางพระนคร	๔
๒. เข้าใจประวัติศาสตร์ความเป็นมาของความขัดแย้งเรื้อรัง	๔-๕
๓. จากล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ ถึงพลเอกเปรม ติณสูลานนท์	๕-๗
๔. ความรุนแรงพุ่งกระฉูดในช่วง พ.ศ.๒๕๔๔-๔๘	๗
๕. นโยบายแรง-แรง นโยบายสมานฉันท์-เบา	๘
๖. โครงสร้าง ๗ ชั้น ของสงครามหรือสันติภาพ	๘-๙
๗. กีบตักของผู้ก่อความไม่สงบ	๙-๑๐
๘. สงครามข้าว	๑๐

ภาค ๒

แนวทางและวิธีดับไฟใต้

	หน้า
๑. วัตถุประสงค์ ๒ ประการพร้อมกัน	๑๐
๒. “สามเหลี่ยมดับไฟใต้”	๑๑-๑๒
๓. ระบุความรุนแรงเฉพาะหน้า	๑๒
๔. การรักษามวลชน	๑๒-๑๓
๕. การสร้างสันติภาพ หรือการสร้างเงื่อนไขการวางอาวุธ	๑๓-๑๔

ภาค ๓

การสร้างความเป็นเอกภาพในยุทธศาสตร์

เบญจภาคีในการพัฒนายุทธศาสตร์และสร้างความเป็นเอกภาพของอำนาจรัฐ

	หน้า
๑. การพัฒนายุทธศาสตร์	๑๖-๑๗
๒. การสร้างความเป็นเอกภาพของอำนาจรัฐ	๑๘
๓. กระบวนการทางสังคม	๑๙
๔. การเคลื่อนไหวโดยสื่อมวลชน	๑๙
๕. คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.)	๑๙

คำอุทิศ

ภาค ๑
ความเข้าใจ-เข้าถึงปัญหา
ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

๑. อย่าให้ไฟลาม

เข้าถึงใจกลางพระนคร

ไฟแม้เกิดจากไม้ขีดก้านเดียวก็อาจไหม้บ้านทั้งหลังได้ เมื่อมีกองไฟที่โตอย่าไปเติมเชื้อ อย่าไปใช้เบนซินดับไฟ เพราะจะทำให้ไฟไหม้บ้านทั้งหลัง ไฟได้เป็นไฟในบ้าน ท่ามกลางพายุรุนแรงในโลก ต้องช่วยกันระวังอย่าให้ไฟในบ้านกับไฟนอกบ้านไปเชื่อมโยงกัน และเกิดไฟไหม้ทั่วประเทศ

โลกกำลังเข้าสู่ยุคความขัดแย้งและความรุนแรง การระเบิดตึกเวิลด์เทรดที่นิวยอร์ก สงครามในแอฟกานิสถาน สงครามในอิรัก การระเบิดรถไฟในประเทศสเปน การระเบิดใหญ่ที่บาห์ลี สงครามที่อาจจะการระเบิดรถไฟใต้ดินที่ลอนดอน เหล่านี้เป็นสัญญาณว่าโลกกำลังเข้าสู่หายนะ

ความขัดแย้งระหว่างโลกตะวันตกกับโลกอิสลาม ๑,๐๐๐ ล้านคนเป็นเรื่องใหญ่ ไม่มีที่ท่าว่าจะคลายลง ตรงข้ามมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงมากขึ้น และจุดดิ่งให้ประเทศต่างๆ เข้าไปสู่วิกฤตการณ์ด้วย

ถ้าเราแก้ความรุนแรงในประเทศของเราไม่ได้ นานไปจะเป็นชนวนถึงความรุนแรงเข้ามาสู่ใจกลางพระนคร อาจทะลักมาจากชายแดนภาคใต้ หรือถึงขบวนการจihadจากต่างชาติเข้ามาในประเทศ

ถ้ามีการระเบิดโน้ระเบิดนี้ในกรุงเทพฯ จะเกิดความโกลาหลปั่นป่วนและความมืดเข้าปกคลุมประเทศ คือความมืดทางปัญญาเพราะพายุอารมณ์ ประเทศจะเข้าสู่ยุคมืดรุนแรงปั่นป่วนไปเป็นเวลานาน

การป้องกันไฟไหม้ประเทศไทยและเกิดยุคมืดดังกล่าว คนไทยทั้งหมดทุกภาคส่วนจะต้องมีสติ มีปัญญา และมีความร่วมมือกันแก้ไขให้ถูกต้อง นั่นคือนำหลักการในกระแสพระราชดำรัสแห่งการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา มาใช้ให้ถูกต้อง

๒. เข้าใจประวัติศาสตร์ความเป็นมา

ของความขัดแย้งเรื้อรัง

การรับรู้เป็นส่วนๆ แบบตาบอดคลำช้าง โดยไม่เห็นช้างทั้งตัว ทำให้เกิดอารมณ์ นำไปสู่การทะเลาะเบาะแว้งขัดแย้งและรุนแรง การเห็นช้างทั้งตัวหรือการเข้าใจถึงเรื่องทั้งหมดคือปัญญา ปัญญานำไปสู่การพัฒนาหรือการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง

คงมีคนไทยจำนวนน้อยนิดเท่านั้นที่เข้าใจประวัติความเป็นมาทั้งหมด ก็จะมีพายุอารมณ์แห่งชาติ อันจะไหม้ไฟแห่งความรุนแรงให้ลุกลามมากขึ้น

มาตรการที่ ๑ ในยุทธศาสตร์ดับไฟได้ คือส่งเสริมให้คนไทยทั่วประเทศเข้าใจ และเข้าถึงความจริงทั้งหมดของประวัติศาสตร์ความเป็นมาของความขัดแย้งเรื้อรังที่ภาคใต้ ปัตตานีที่เคยเป็นรัฐอิสลาม ตั้งแต่กรุงสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยา สืบต่อมาจากแหล่งอารยธรรมที่เรียกว่าลังกาสุกะ ซึ่งเห็นการเปลี่ยนแปลงการนับถือศาสนาจากพราหมณ์ฮินดูมาเป็นพุทธมหายาน และมาเป็นอิสลาม ปัตตานีเคยเป็นรัฐที่มีอารยธรรมสูงทั้งทางวัฒนธรรม ศาสนา และเศรษฐกิจ

บางกระแสว่าศาสนาอิสลามแพร่จากปัตตานีสู่มลายู ไม่ใช่จากมลายูสู่ปัตตานี คนปัตตานีเป็นคนมลายูโดยเชื้อชาติและพูดภาษามลายู คนมลายูปัตตานีเคยมีความภูมิใจในศักดิ์ศรีของความเป็นคนมุสลิมชั้น ๑ ไม่เป็นที่ ๒ รองใคร

ในรัชสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช กองทัพไทยได้ยกเข้าไปยึดปัตตานีมาเป็นของไทย ปืนใหญ่ที่ซื้อนางพญาดานีที่ตั้งอยู่หน้ากระทรวงกลาโหมอันไทยยึดมาจากปัตตานีเป็นเครื่องบอกประวัติศาสตร์ตรงนี้ ในอาณัติของราชอาณาจักรไทยปัตตานีได้ถูกแปรรูปการปกครองไปหลายอย่าง ตั้งแต่เป็นเมืองประเทศราช จนถึงแบ่งเป็น ๗ หัวเมือง จนถึงเป็นมณฑลปัตตานี จนถึงแบ่งเป็น ๓ จังหวัด คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส

ตลอดเวลา ๒๐๐ กว่าปีของปัตตานีในราชอาณาจักรไทยคือ ประวัติศาสตร์แห่งความขมขื่นของ คนมลายูปัตตานี ลองนึกถึงอกเขากเรา แม้วมาปกครองไทยอยู่เพียง ๑๕ ปีหลังเสียกรุงครั้งที่ ๑ เมื่อ พ.ศ.๒๑๑๒ และไม่กี่เดือนหลังเสียกรุงครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ.๒๓๑๐ และก็เพียงยึดกรุงศรีอยุธยาเท่านั้น พม่าไม่ได้ปกครองทั้งประเทศ เรายังคงมีความทรงจำแห่งความขมขื่นกับพม่ามาจนถึงทุกวันนี้

คนไทยเชื้อสายมลายูปัตตานีไม่ใช่ “แขก” ที่เข้ามาอาศัยแผ่นดินไทย แต่เขาอยู่ในดินแดนของเขาที่เคยเป็นประเทศของเขา แต่ไทยไปยึดมา นโยบายของรัฐบาลไทยต่อปัตตานีส่วนใหญ่เป็นความพยายามที่จะ “กลืนชาติ” เช่นเดียวกับที่เคยทำกับคนภาคเหนือและภาคอีสานซึ่งแต่เดิมก็เป็นรัฐอิสระ การถูกกลืนชาติเป็นเรื่องใหญ่ ซึ่งต้องมีความขมขื่น ดิ้นรน ต่อสู้ ชัดขึ้น รุนแรง มากหรือน้อยแล้วแต่ภูมิหลังและกระบวนการ

คนไทยมุสลิมใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความทรงจำทางประวัติศาสตร์ มีความเหนียวแน่นทางวัฒนธรรม และมีวิถีชีวิตกับศาสนาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เมื่อมาเจอกับการปกครองที่รวมศูนย์ของทางราชการ ที่ไม่เข้าใจและไม่เคารพในความหลากหลายของวัฒนธรรมท้องถิ่น การได้รับการกดขี่ข่มเหงโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่ดีที่ถูกส่งหรือย้ายไปอยู่จังหวัดชายแดนโดยเฉพาะตำรวจ และการขาดความยุติธรรมทำให้เจ็บปวด

ความขมขื่นและความเจ็บปวดอย่างเรื้อรังจากการตกอยู่ในฐานะเป็นพลเมืองชั้น ๒ ของไทย ย่อมก่อให้เกิดความทุกข์และความบิคับคั่งอย่างยิ่งยวด ความบิคับคั่งย่อมทำให้ทะลักไปเป็นการต่อต้านบ้าง การก่อความรุนแรงบ้าง การอยากแยกตัวเป็นอิสระบ้าง โดยมีกลุ่มและขบวนการต่างๆ มากบ้าง น้อยบ้างตลอดยุคสมัยแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

๓. จากล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖

ถึงพลเอกเปรม ติณสูลานนท์

นโยบายของรัฐไทยต่อคนไทยมุสลิมในชายแดนภาคใต้บางครั้งก็รุนแรงมาก บางครั้งก็ละมุนละม่อม

เมื่อครั้งจอมพล ป.พิบูลสงครามนั้นได้ออกพระราชบัญญัติ “รัฐนิยม” ที่จะเอาวัฒนธรรมไทยส่วนกลาง (ที่บัญญัติขึ้น) เข้าไปครอบงำวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างรุนแรง เช่น โดยการศึกษาและศาสนา ทำให้เกิดการต่อต้านอย่างรุนแรงจนเกิดเหตุการณ์ “ดุซงญอ” เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๔๙๑ ที่คนมุสลิมถูกสังหาร ไปประมาณ ๔๐๐ คน เป็นการเพิ่มความทรงจำทางประวัติศาสตร์ของความเจ็บปวด

นโยบายที่ละมุนละม่อมมีตัวอย่างให้เห็นในพระบรมราโชบายของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ ในช่วงสั้น ๆ ในสมัยนายปรีดี พนมยงค์ เป็นนายกรัฐมนตรี และในสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี

จะขอคัดพระบรมราโชบายของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ มาล้อมกรอบให้เห็นดังต่อไปนี้

**พระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
สำหรับมณฑลปัตตานี ๖ กรกฎาคม ๒๔๖๖**

ข้อหนึ่ง ระเบียบหรือวิธีปฏิบัติอย่างใดเป็นทางให้พลเมืองรู้สึกหรือเห็นไปว่าเป็นการเบียดเบียนกดขี่ศาสนาอิสลามต้องยกเลิกหรือแก้ไขเสียทันที การใดจะจัดขึ้นใหม่ก็อย่าให้ขัดกับลัทธินิยมของอิสลามหรือยิ่งทำให้เห็นเป็นการอุดหนุนศาสนาตามุฮัมมัดได้ยิ่งดี

ข้อสอง การกะเกณฑ์อย่างใด ๆ ก็ดี การเก็บภาษีอากรหรือพลีอย่างใด ๆ ก็ดี เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมเทียบกันต้องอย่าให้ยิ่งกว่าพลเมืองในแคว้นแคว้นของประเทศราชของอังกฤษ ซึ่งอยู่ใกล้เคียงติดต่อกันนั้นต้องเกณฑ์ต้องเสียอยู่เป็นธรรมดา เมื่อพิจารณาเทียบกันแต่เฉพาะอย่างต้องอย่าให้ยิ่งหย่อนกว่ากันจนถึงเป็นเหตุเสียหายในการปกครองได้

ข้อสาม การกดขี่บีบคั้นแต่เจ้าพนักงานของรัฐบาลเนื่องแต่การใช้อำนาจในทางที่ผิดไม่เป็นธรรมก็ดี เนื่องแต่การหมิ่นลู่ดูแคลนพลเมืองชาติแขกโดยฐานที่เป็นคนต่างชาติดีดี เนื่องแต่การหน่วงเหนี่ยวชักช้าในกิจการตามหน้าที่เป็นเหตุให้ราษฎรเสียความสะดวกในทางหาเลี้ยงชีพก็ดี พึงต้องแก้ไขระมัดระวังมิให้มากขึ้น เมื่อเกิดขึ้นแล้วต้องให้ผู้ทำผิดต้องรับผลตามความผิดโดยยุติธรรม ไม่ใช่สักแต่จะจัดการกลบเกลื่อนให้เงียบไปเสียเพื่อจะไว้หน้าสงวนศักดิ์ของข้าราชการ

ข้อสี่ กิจการใดทั้งหมดอันเจ้าพนักงานจะต้องบังคับแก่ราษฎร ต้องระวางอย่าให้ราษฎรต้องขัดข้องเสียเวลาเสียการในทางหาเลี้ยงชีพของเขาเกินสมควร แม้จะเป็นการจำเป็นโดยระเบียบการก็ดี เจ้าหน้าที่พึงสอดส่องแก้ไขอยู่เสมอเท่าที่สุจริตจะทำได้

ข้อห้า ข้าราชการที่จะแต่งตั้งออกไปประจำตำแหน่งในมณฑลปัตตานี พึงเลือกเฟ้นแต่คนที่มีนิสัยซื่อสัตย์สุจริตสงบเสถียรเยือกเย็น ไม่ใช่สักแต่จะส่งไปบรรจุให้เต็มตำแหน่งหรือส่งไปเป็นการลงโทษเพราะเลว เมื่อจะส่งไปต้องสั่งสอนชี้แจงให้รู้ลักษณะทางการอันพึงประพฤติระมัดระวังโดยหลักที่ได้กล่าวใน **ข้อ ๑ ข้อ ๓ และข้อ ๔** ข้างบนนั้นแล้ว ผู้ใหญ่ในท้องที่พึงสอดส่องฝึกฝนอบรมกันต่อไปในคุณธรรมเหล่านั้นเนื่อง ๆ ไม่ใช่แต่คอยให้พลาดพลั้งลงไปก่อนแล้วจึงว่ากล่าวลงโทษ

ข้อหก เจ้ากระทรวงทั้งหลายจะจัดวางระเบียบการอย่างใดขึ้นใหม่หรือบังคับการอย่างใดในมณฑลปัตตานี อันเป็นทางพาดพานถึงสุขทุกข์ราษฎรควรฟังความเห็นสมุหเทศาภิบาลก่อน ถ้าสมุหเทศาภิบาลขัดข้องก็ควรพิจารณาเหตุผลแก้ไขหรือยับยั้ง ถ้าไม่เห็นด้วยว่ามีมูลขัดข้องก็ควรหารือกระทรวงมหาดไทย แม้ยังไม่ตกลงกันได้ระหว่างกระทรวง ก็พึงนำความขึ้นกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย

พระมหาธีรราชเจ้าทรงเป็นนักปราชญ์ นักปราชญ์ย่อมรู้ทั้งหมด คือมีปัญหา

ปัญญากับความกรุณาเป็นของคู่กัน ปัญญาทำให้กรุณา กรุณาทำให้เกิดปัญญา ปัญญากับกรุณาทำให้แก้ปัญหาได้

มีผู้บันทึกว่าตลอดระยะที่มีการใช้พระบรมราโชบายดังกล่าว มีความสงบในชายแดนภาคใต้ จนกระทั่งเลิกใช้หลักรัฐประศาสนศาสตร์นี้

พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีระหว่าง พ.ศ.๒๕๒๓-๒๕๓๑

พลเอกเปรม เป็นคนใต้ เป็นคนซื่อสัตย์สุจริต มีบารมี สามารถควบคุมความเป็นเอกภาพทางนโยบาย มีแนวทางสันติวิธีในการแก้ไขปัญหา ดังที่เคยแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเรื่องคอมมิวนิสต์มาก่อน ได้มีการจัดตั้งกองบัญชาการผสมพลเรือน-ตำรวจ-ทหาร ๔๓ (พตท.๔๓) เพื่อความเป็นเอกภาพของฝ่ายความมั่นคง และ ศอ.บต. (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้) ที่คอยดูแลมิให้มีการอุ้มฆ่า สร้างความเป็นธรรม จัดการเอาข้าราชการที่ไม่ได้ออกจากพื้นที่ สร้างความเข้าใจการอยู่ร่วมกันระหว่างคนต่างวัฒนธรรม รับฟังความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่น นโยบายและมาตรการของรัฐบาลเปรมทำให้ความรุนแรงลดลง ขบวนการติดอาวุธลดลง ผู้ก่อตั้งความรุนแรงวางอาวุธเข้าร่วมกระบวนการสันติพัฒนาของรัฐ ผู้หลบหนีไปต่างประเทศกลับคืนมายังประเทศไทย ทำนองเดียวกับการวางอาวุธของคอมมิวนิสต์ แม้ไม่ถึงขนาดนั้น

พระบรมราโชบายของล้นเกล้าฯ ร.๖ กับนโยบายรัฐบาลเปรมน่าจะเป็นบทเรียนต่อการสร้างสันติสุขใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

อย่างไรก็ตาม ความไม่คงที่ของนโยบายการมีข้าราชการที่ไม่ดีและการขาดเอกภาพในกลไกของรัฐ ทำให้ไม่สามารถสร้างสันติสุขอย่างแท้จริงและถาวร มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจและทำอะไรมากกว่านั้น เพื่อขจัดความรุนแรงเฉพาะหน้าและสร้างสันติภาพถาวร

๕. ความรุนแรงพุ่งกระฉูด

ในช่วง พ.ศ. ๒๕๔๔-๔๘

จากตัวเลขของทางราชการการก่อความรุนแรงใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้เริ่มสูงขึ้นเป็นกว่า ๕๐ รายในปี ๒๕๔๔ เป็น ๑,๐๐๐ กว่ารายในปี ๒๕๔๗ และรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี ๒๕๔๘ มีความอู้อ้อและโหดร้ายมากขึ้น ดังที่ทราบกันดีอยู่

คำถามคือทำไมความรุนแรงจึงพุ่งกระฉูดในช่วงรัฐบาลนี้ อาจมีปัจจัยหลายอย่าง เช่น มีขบวนการใหม่บ่มเพาะตัวขึ้นในพื้นที่ที่มีอุดมการณ์ทางศาสนา

แต่ที่เห็นร่วมกันเป็นส่วนมาก คือนโยบายที่ผิดพลาดและแข็งกร้าวของรัฐบาล การให้ข้อมูลที่ผิดพลาดแก่นายกรัฐมนตรีโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐบางสังกัด ทำให้รัฐบาลสั่งยุบ พตท.๔๓ และ ศอ.บต.

เมื่อยุบองค์กรที่ตั้งมาสมัยพลเอกเปรมที่ทำหน้าที่ยับยั้งมิให้มีการอุ้มฆ่าก็เกิดการอุ้มฆ่ากันมากในพื้นที่

มีผู้คำนวณอย่างคร่าว ๆ ว่า หากมีการอุ้มฆ่าไป ๒๐๐ คน ก็จะมีแนวร่วมเกิดขึ้นประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน โดยสมมุติว่าแต่ละคนที่ถูกอุ้มฆ่ามีญาติและเพื่อนพ้องที่เกิดความเจ็บแค้นประมาณ ๑๐๐ คน

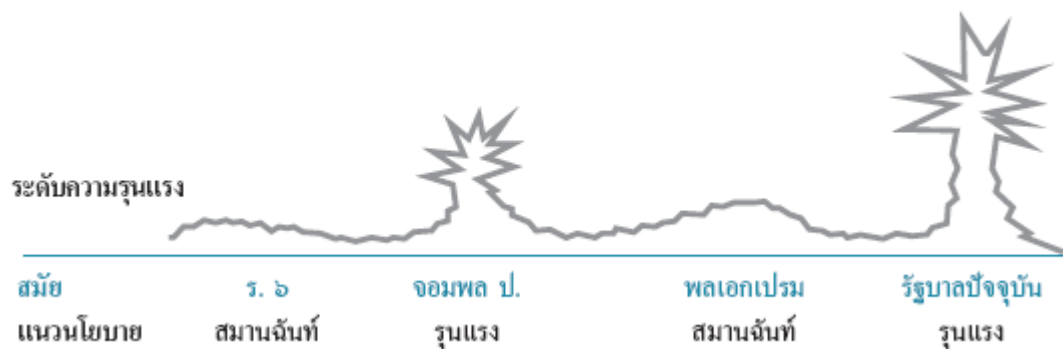
หน่วยข่าวกรองของรัฐประเมินว่ามีแนวร่วมหลวม ๆ ประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ คน มีแนวร่วมแนบแน่นประมาณ ๓๐,๐๐๐ คน บางข้อมูลว่ามีผู้เกี่ยวข้องก่อความไม่สงบประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน เป็นแกนแกน (hardcore) ประมาณ ๒,๐๐๐ คน อีก ๘,๐๐๐ คน อาจเปลี่ยนได้ถ้ามีความถูกต้องเป็นธรรม

จำนวนเหล่านี้ไม่มีใครทราบแน่นอน แต่มากพอที่จะก่อเหตุร้ายประจำวัน มีการวางแผนและมียุทธศาสตร์ การข่าวตั้งจะกล่าวดังต่อไปนี้

๕. นโยบายแรง-แรง

นโยบายสมานฉันท์-เบา

นี้เป็นบทสรุปจากข้อ ๓ และข้อ ๔ ข้างต้น จากความเป็นจริงที่ผ่านมาว่า ถ้ารัฐบาลมีนโยบายใช้ ความรุนแรง ความรุนแรงจะเพิ่มขึ้น ถ้ารัฐบาลใช้นโยบายสมานฉันท์ ความรุนแรงจะลดลง ซึ่งแสดงเป็น รูปเพื่อจำได้ติดตา ตามรูปที่ ๑ ข้างล่างนี้

รูปที่ ๑ แสดงระดับความรุนแรงใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ แปรผันตามนโยบายของรัฐบาล ว่าเป็นแนวทางสมานฉันท์หรือรุนแรง (รูปไม่ได้แสดงสัดส่วนที่แท้จริง)

อย่าเข้าใจผิดว่าถ้าใช้แนวทางสมานฉันท์คือการยอมจำนนไม่ทำอะไร ตรงกันข้าม แนวทาง สมานฉันท์ทำให้ลดและขจัดความรุนแรงง่ายขึ้น ความเข้าใจความจริงตามประวัติศาสตร์ในเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางกับระดับความรุนแรง จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและ ยุทธศาสตร์ต่อไปได้

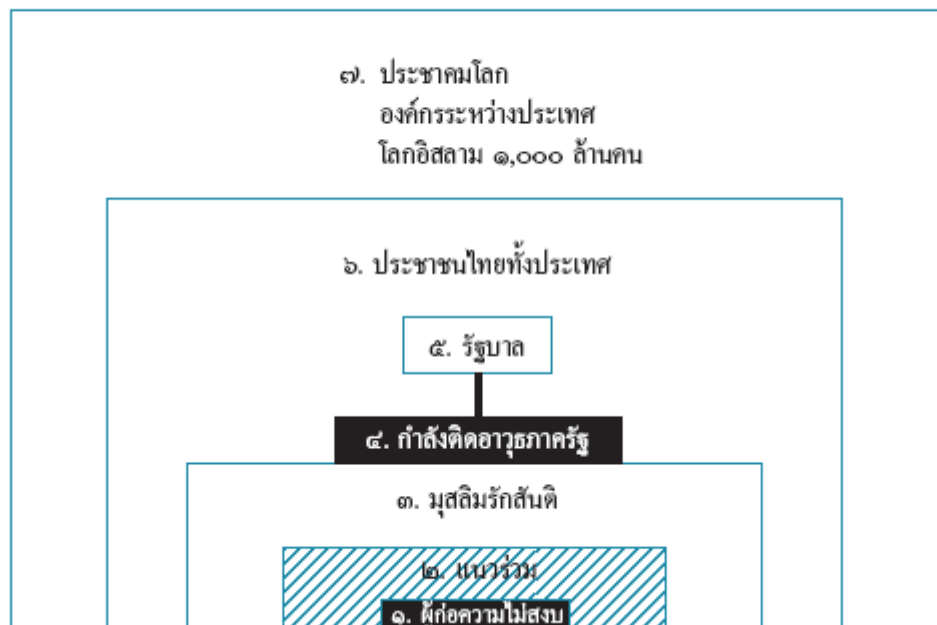
๖. โครงสร้าง ๗ ชั้น

ของสงครามหรือสันติภาพ

เพื่อความเข้าใจสถานการณ์และการกำหนดยุทธศาสตร์ อาจแบ่งภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ความรุนแรงหรือสันติภาพออกเป็น ๗ ชั้น ตามรูปที่ ๒ ดังต่อไปนี้คือ

๑. ผู้ก่อความไม่สงบ มีจำนวนน้อย แฝงเร้น ลอบทำร้าย ก่อเหตุ
๒. แนวร่วม เป็นคนในชุมชนมุสลิมใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวนขึ้นลง แล้วแต่นโยบาย ของรัฐและการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ
๓. มุสลิมรักสันติ หมายถึงคนมุสลิมส่วนใหญ่ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ต้องการสันติภาพ ไม่ต้องการแยกดินแดน ไม่เห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรง รักในหลวง มีความทุกข์จากความ รุนแรงจากทั้ง ๒ ฝ่าย คือผู้ก่อความไม่สงบ และฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐ
๔. กำลังติดอาวุธของรัฐ ได้แก่ ตำรวจและทหารที่มีหน้าที่รักษาความสงบ
๕. รัฐบาล นโยบายและแนวทางของรัฐมีผลต่อความรุนแรงหรือสันติภาพ

๖. ประชาชนไทยทั่วประเทศ ความเข้าใจ อารมณ์ และท่าทีของสังคม มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล และต่อปฏิกิริยาของผู้ก่อความไม่สงบ

๗. ประชาคมโลก ในยุคโลกาภิวัตน์ ความเข้าใจและท่าทีของประชาคมโลก มีผลต่อการแก้ปัญหาในประเทศไทย เช่น สื่อมวลชนระหว่างประเทศ องค์การสหประชาชาติ องค์การสิทธิมนุษยชน โลกอิสลามซึ่งประกอบด้วยมุสลิม ๑,๒๐๐ ล้านคน

ถ้ารัฐบาลทำผิดหลักมนุษยชนสื่อมวลชนนานาชาติจะประเคิม องค์การสิทธิมนุษยชนประท้วง จะทำให้รัฐบาลอ่อนแอทางศีลธรรมและต่อความชอบธรรม

ถ้าโลกอิสลามเข้าใจว่าประเทศไทยรังแกคนไทยมุสลิมและขาดความเป็นธรรม จะมีผลส่งเสริมให้กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบใช้ความรุนแรงมากขึ้น กลุ่มแนวร่วมขยายตัว หรือถึงกับดึงกลุ่มจิฮาดเข้ามาปฏิบัติการในประเทศไทย

อันที่จริงส่วนที่เกี่ยวข้องกับสงครามหรือสันติภาพใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้มีมากและสลับซับซ้อนมากกว่านี้ เช่น อำนาจอกรัฐบาล แต่นำเสนอไว้เพียง ๗ ชั้นเพื่อให้พอเข้าใจได้ง่าย และเข้าใจยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหา

ในการจะดับไฟใต้ได้ต้องเข้าใจสัมพันธ์ภาพของโครงสร้างทั้ง ๗ ชั้น มีนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการ ที่จะวางตำแหน่งแห่งหนขององค์ประกอบ ๖ ชั้น คือ ชั้น ๒-๖ ให้ถูกต้อง เพื่อจำกัดพื้นที่ จำนวน และความสามารถในการปฏิบัติการขององค์ประกอบที่ ๑ หรือผู้ก่อความไม่สงบ

๗. กับดักของผู้ก่อความไม่สงบ

ผู้ก่อความไม่สงบใช้การฆ่าผู้บริสุทธิ์เพื่อเป็นการช่วยเหลือให้สังคมไทยและรัฐบาลไทย และส่งกำลังเข้าปราบปรามอย่างรุนแรง

ในการปราบปรามอย่างรุนแรงจะไปโดนประชาชนผู้บริสุทธิ์ คือมุสลิมผู้รักสันติ หรือกลุ่มที่ ๓ ในรูปที่ ๒ จะทำให้คนเกลียดรัฐบาลมากขึ้นและเพิ่มแนวร่วมให้แก่ผู้ก่อความไม่สงบ ทำให้ผู้ก่อความไม่สงบมีกำลังมากขึ้น มีแนวร่วมคึกคักมากขึ้น ยากแก่การปราบปราม การต่อสู้สงครามจรยุทธ์ การโจมตีกำลังใหญ่เอาชนะไม่ได้ ดังที่กองทัพอเมริกันอันเกรียงไกรแพ้สงครามเวียดนาม และที่กำลังเข้าไปติดกับอยู่ในอิรักขณะนี้

คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) พยายามทำความเข้าใจกับรัฐบาลและสังคมไม่ให้ตกเข้าไปสู่กับดักนี้ การระวังติดกับดักไม่ได้แปลว่าไม่ปราบปราม ไม่ได้แปลว่ารักผู้ก่อการร้ายมากกว่ารักทหารตำรวจและคนไทยผู้บริสุทธิ์ แต่เพื่อไม่ให้เสียพลัง ขอสื่อมวลชน รัฐบาล และประชาชนไทย สมัคสมานกันทำความเข้าใจที่จะไม่ตกไปสู่กับดักของผู้ก่อความไม่สงบ

๘. สงครามข้าว

ผู้ก่อความไม่สงบใช้ยุทธการข้าว การฆ่าคนนั้นคนนี้เพื่อยุทธการข้าว ซึ่งแบ่งเป็น ๒ แนวทาง คือ

(๑) ยุทธการข้าวลือ ในหมู่ประชาชนในพื้นที่ เมื่อมีการฆ่าและจับคนร้ายไม่ได้ ก็จะมีการปล่อยข่าวลือว่าเป็นการกระทำโดยรัฐ ทำให้ความหวาดกลัว ความไม่ไว้วางใจ และความเกลียดชัง แพร่กระจายทั่วไป

(๒) ยุทธการข้าวทั่วประเทศเกี่ยวกับฆ่ารายวัน ยุทธการนี้ผู้ก่อความสงบไม่ต้องลงทุนอะไร ใช้ “การฆ่าให้เป็นข่าว” หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ก็ไปออกข่าวทั่วประเทศโดยเขาไม่ต้องเสียเงิน ทั้งนี้เพื่อสร้างความหวาดกลัว ความเสียขวัญ และความเสียสติ จะได้ผลักดันให้ใช้กำลังเข้าปราบปรามด้วยความรุนแรง แล้วเกิดสงครามเรื้อรังที่ยากต่อการยุติ

ยุทธการข้าวตอบโต้ที่ดีจึงมีความสำคัญ

ภาค ๒

แนวทางและวิธี

ดับไฟใต้

๑. วัตถุประสงค์ ๒ ประการพร้อมกัน

วัตถุประสงค์ของแนวทางดับไฟใต้มี ๒ ประการพร้อมกัน คือ

(๑) ระวังความรุนแรงเฉพาะหน้า

(๒) สร้างสันติภาพถาวร

วัตถุประสงค์ทั้ง ๒ ต้องทำพร้อมกัน และอยู่ในกันและกัน จะทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่คำนึงถึงอีกอย่างหนึ่งไม่ได้ เช่น จะระวังความรุนแรงโดยลุยฆ่าตะ โดยไม่คำนึงถึงการสร้างสันติภาพ ก็จะไม่ระวังความรุนแรงไม่สำเร็จ ในทำนองกลับกัน การสร้างสันติภาพโดยไม่ระวังความรุนแรงก็ไม่ได้

ขณะนี้มีความเข้าใจผิดกันอยู่มากในเรื่องความสมานฉันท์และสันติวิธี

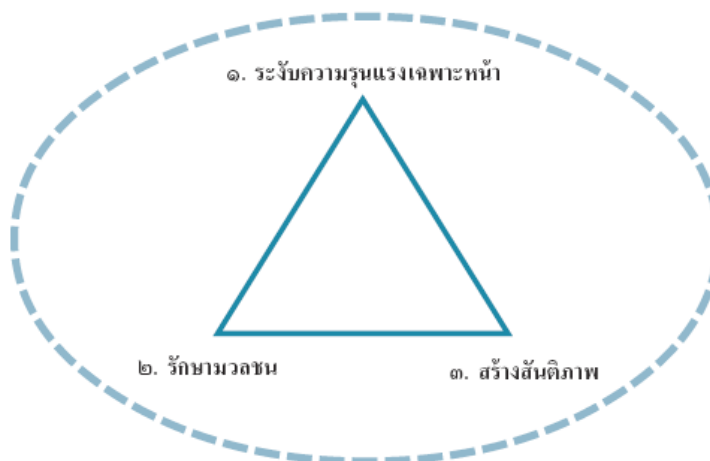
คิดว่าถ้าสมานฉันท์และใช้สันติวิธีแล้ว ไม่ระงับความรุนแรง

การระงับความรุนแรงและสมานฉันท์อยู่ในกันและกัน สมานฉันท์ทำให้ระงับความรุนแรงได้ง่ายขึ้น ถ้าระงับความรุนแรงอย่างรุนแรง จะระงับความรุนแรงไม่ได้ เพราะเรื่องนี้ไม่ใช่ตรงไปตรงมาแบบการปราบโจรหรือสงครามที่กองทัพต่อกองทัพทำประยุทธ์กัน แต่เป็นสงครามจรยุทธ์ในเมืองที่ผู้ก่อความไม่สงบมีจำนวนน้อย ซ่อนตัวอยู่ในแนวร่วมและมวลชน การกระทำที่รุนแรงจะไปโดนมวลชน เป็นเหตุให้เพิ่มแนวร่วม ทำให้ความรุนแรงทำได้ง่ายขึ้น

การจะจำกัดพื้นที่และจำนวนของผู้ก่อความไม่สงบได้ จึงต้องสมานฉันท์กับมวลชนกับแนวร่วม กับคนทั้งประเทศ และกับประชาคมโลก (ดูรูปที่ ๒ ในภาค ๑) การระงับความรุนแรงเฉพาะหน้ากับการสมานฉันท์จึงไม่ใช่ ๒ เรื่องที่แยกกันหรือขนานกัน แต่เป็นการระงับความรุนแรงที่นุ่มนวลรอบคอบหรือระงับความรุนแรงในกรอบของความสมานฉันท์

๒. “สามเหลี่ยมดับไฟได้”

คำว่าดับไฟได้ในที่นี้หมายถึงทั้งระงับความรุนแรงเฉพาะหน้าและการสร้างสันติภาพถาวรไปพร้อมกัน การดับไฟได้ต้องอาศัยองค์ประกอบ ๓ ประการ เข้ามาบรรจบกัน เป็นรูปสามเหลี่ยม ดังรูป ๓ ดังนี้คือ

รูปที่ ๓ “สามเหลี่ยมดับไฟได้” ทั้งหมดอยู่ในปริณทลแห่งความสมานฉันท์และสันติวิธี

(๑) ระงับความรุนแรงเฉพาะหน้า (ประคบให้ถูกตัวและถูกต้อง)

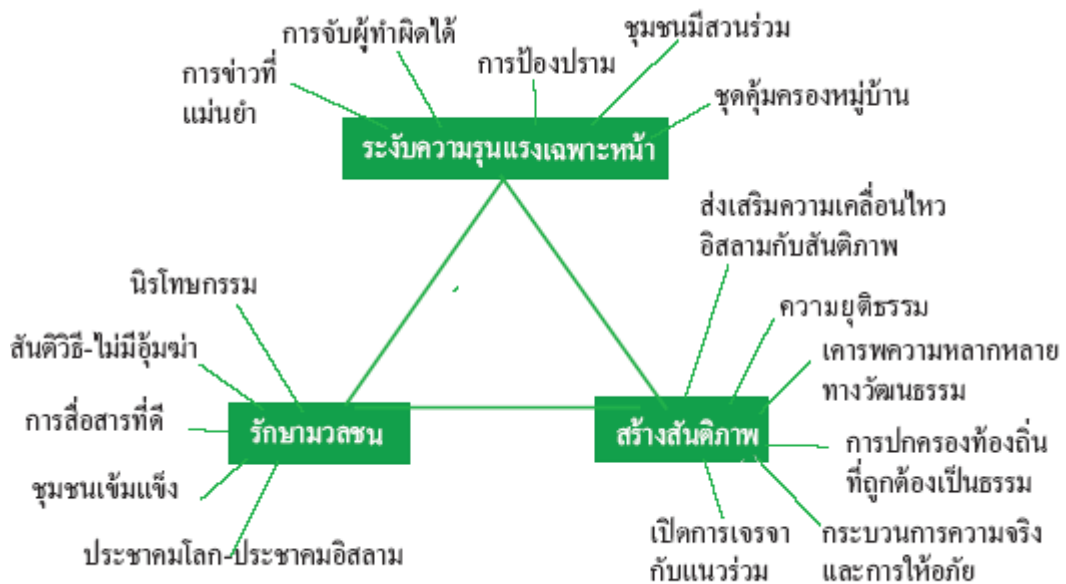
(๒) รักษามวลชน (สร้างภูมิคุ้มกัน)

(๓) สร้างสันติภาพ (สร้างเงื่อนไขการวางอาวุธ)

ทั้ง ๓ เรื่องต้องทำไปพร้อมกันและหนุนช่วยซึ่งกันและกัน

การระงับความรุนแรงเฉพาะหน้า ถ้าทำด้วยความรุนแรง ผิดตัว ไม่ยุติธรรมจะไปกระตุ้นให้มีผู้ก่อความรุนแรง และแนวร่วมเพิ่มจำนวนมากขึ้น จึงต้องทำโดยรักษามวลชน ถ้าไม่สร้างเงื่อนไขการวางอาวุธ เชื้อของการก่อความรุนแรงก็ยังคงอยู่ อาจปะทุขึ้นมาอีกเมื่อไรก็ได้ตามสถานการณ์ การระงับความรุนแรงจะทำให้ได้ง่ายขึ้น ถ้าทำบนฐานของการรักษามวลชนและการสร้างสันติภาพ

แต่ละองค์ประกอบ ประกอบด้วยมาตรการต่างๆ ดังที่สรุปไว้ในรูปที่ ๔

รูปที่ ๔ สรุปมาตรการในองค์ประกอบทั้ง ๓ ของ “สามเหลี่ยมดับไฟได้”

๓. รับความรุนแรงเฉพาะหน้า

การรับความรุนแรงเฉพาะหน้าในบริบทของการรักษามวลชนและการสร้างสันติภาพ หมายถึง การรับความรุนแรงอย่างนุ่มนวลถูกต้อง ประกอบด้วย

- (๑) การข่าวที่แม่นยำ ต้องอาศัยข่าวราชการที่สุจริตและมีประสิทธิภาพกับงานมวลชนที่ดี
- (๒) การจับผู้ทำผิดให้ได้ ถ้าจับตัวผู้กระทำผิดไม่ได้ จะเปิดช่องให้มีการปล่อยข่าวลือว่ารัฐเป็นผู้กระทำ ทำให้ขยายแนวร่วมและมวลชน การจับผู้กระทำผิดได้ ทำให้มีผู้ทำผิดน้อยลง ต้องใช้กระบวนการนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้อย่างเต็มที่ อย่างการระเบิดรถไฟใต้ดินที่ลอนดอนเมื่อเร็วๆ นี้ จากการเก็บรวบรวมหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อย่างละเอียด ทำให้รู้ตัวผู้ก่อการร้ายในระยะเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งเชื่อมต่อไปยังแหล่งสนับสนุน
- (๓) การป้องกัน โดยอาศัยการข่าวที่แม่นยำ รู้ตัวผู้ที่จะหรืออาจก่อความไม่สงบ จัดให้มีการพูดคุย เผื่อระวัง ประคบตัว จำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหว หางานให้ทำ ฯลฯ ตามกรณีของความหนักเบา
- (๔) ชุมชนมีส่วนร่วม ในการป้องกัน ถ้าผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โต๊ะครู โต๊ะอิหม่าม มีส่วนร่วม ก็จะทำให้นุ่มนวลถูกต้อง และรักษามวลชนได้ดีขึ้น
- (๕) ชุดคุ้มครองหมู่บ้าน อาจจำลอง พตท.๔๓ (พลเรือน-ตำรวจ-ทหาร) ลงไปในระดับหมู่บ้าน

๔. การรักษามวลชน

การรักษามวลชนเป็นปัจจัยชี้ขาดในการเอาชนะสงครามจรรยา มวลชนที่เข้าใจและเข้มแข็งจะลดความสามารถและจำนวนของผู้ก่อความไม่สงบ และแนวร่วม มาตรการประกอบด้วย

- (๑) การนิรโทษกรรม ผู้กระทำผิดหรือสงสัยว่ากระทำผิดจะลดความร้อนแรงในความรู้สึกของญาติพี่น้อง เพื่อน แนวร่วม

- (๒) สันติวิธี-ไม่มีการอุมฆ่าเด็ดขาด ถ้ามีการอุมฆ่าจะกระตุ้นให้เกิดความรุนแรงมากขึ้นและทำลายความชอบธรรมของรัฐ ต้องนำยุทธศาสตร์สันติวิธีตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ ๑๘๗/๒๕๕๖ มาใช้อย่างเต็มรูปแบบ
- (๓) การสื่อสารที่ดี ข่าวลือในพื้นที่จะยุติได้ด้วยการกระทำที่ถูกต้องของรัฐ ส่วนการสื่อสารระดับชาติ สื่อมวลชนต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายและการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ควรมีการทำงานร่วมกับสื่อมวลชนของประเทศเพื่อนบ้าน ในการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในชายแดนภาคใต้
- (๔) ความเข้มแข็งของชุมชน ชุมชนที่เข้มแข็งจะสามารถจัดการเรื่องราวของชุมชนทุกอย่างได้อย่างบูรณาการ รวมทั้งการรักษาความปลอดภัยด้วย
- ควรส่งเสริมการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำของชุมชนให้เต็มพื้นที่ สามารถทำแผนการพัฒนาที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมอันหลากหลายของชุมชนท้องถิ่น และขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยตนเอง ซึ่งรวมถึงสร้างระบบความปลอดภัยของชุมชนและส่งเสริมสิทธิชุมชนในการเข้าถึงการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นธรรม ซึ่งจะขจัดความยากจนด้วย
- ควรส่งเสริมความเป็นเอกภาพขององค์กรมุสลิม และส่งเสริมมัสยิดให้เข้มแข็งสามารถเป็นศูนย์กลางของชุมชนมุสลิมในการสร้างสันติสุข
- ควรมีการประสานงานองค์กรต่างๆ ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนให้ส่งเสริมชุมชนเข้มแข็งเต็มพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อชุมชนเข้มแข็งเต็มพื้นที่จะมีภูมิคุ้มกันจากเหตุร้าย
- (๕) การสร้างความเข้าใจกับประชาคมโลกและประชาคมอิสลาม ความเข้าใจและท่าทีของประชาคมโลกและประชาคมอิสลามทั่วโลก มีความสำคัญต่อการแก้ปัญหาความรุนแรงใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้
- กระทรวงต่างประเทศควรเข้ามามีบทบาทอย่างเต็มที่ในนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับไฟโต้ และทำหน้าที่สร้างความเข้าใจกับประชาคมโลก และประชาคมอิสลามทั่วโลก การจะทำความเข้าใจได้รัฐต้องมีพื้นฐานอยู่บนความถูกต้อง

๕. การสร้างสันติภาพ

หรือการสร้างเงื่อนไขการวางอาวุธ

เพื่อยุติการก่อความรุนแรง ต้องสร้างเงื่อนไขการวางอาวุธให้ได้ โดยใช้ความเข้าใจและความจริงใจ เงื่อนไขเหล่านี้อาจประกอบด้วย

- (๑) ส่งเสริมความเคลื่อนไหวอิสลามกับสันติภาพอย่างเข้มข้น อิสลามเป็นศาสนาเพื่อสันติภาพ แต่ถูกบิดเบือนหลักการโดยคนบางกลุ่ม และมีการสื่อข่าวสารในโลกตะวันตกให้เห็นเป็นการตรงข้าม ประเทศไทยควรส่งเสริมองค์กรมุสลิมให้รวมตัวกันเคลื่อนไหวเรื่องอิสลามกับสันติภาพเพื่อเป็นการแก้ไขทัศนคติและความคิดที่ผิดพลาด
- (๒) สร้างความยุติธรรม ในอดีตมีการย้ายข้าราชการที่ไม่ดีไปอยู่จังหวัดชายแดน ข้าราชการที่ไม่ดี ช่มเหรงแกชาวบ้าน ก่อให้เกิดความขมขื่นเจ็บแค้น แก่ราษฎรในการไม่ได้รับความเป็นธรรม การขาดความเป็นธรรมเป็นปฏิกิริยาดีของความรุนแรงเพราะฉะนั้นต้องมีการ

ทบทวนความยุติธรรมทั้งระบบ รวมทั้งการคัดสรรและฝึกอบรมข้าราชการที่จะไปปฏิบัติงานในท้องถิ่นต่างๆ เฉพาะหน้าต้องสนับสนุนให้สภานายความและสื่อมวลชนเข้ามารับรู้ และช่วยเหลือผู้ถูกจับกุม และถูกดำเนินคดี

- (๓) **เคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม** ประเทศไทยเป็นที่อยู่ของคนหลายเชื้อชาติ และหลายศาสนา เช่น ไทย จีน ลาว เขมร มอญ มลายู ศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม ฮินดู ลิกซ์ เป็นต้น

การอยู่ร่วมกันด้วยดีระหว่างคนต่างเชื้อชาติและต่างศาสนาเป็นบ่อเกิดของสันติสุข ที่ใดมีความเป็นศัตรู และเกลียดชังระหว่างคนต่างเชื้อชาติหรือต่างศาสนา ที่นั่นจะมีความรุนแรงอย่างเรื้อรังเป็นสิบหรือเป็นร้อยปี หหมดโอกาสในการพัฒนา เช่น ความขัดแย้งระหว่างคนผิวดำกับคนผิวขาวในแอฟริกาใต้ ระหว่างยิวกับอาหรับในตะวันออกกลาง ระหว่างพม่ากับชนเผ่าต่างๆ ในเมียนมาร์ ระหว่างสิงหลกับทมิฬในศรีลังกา หรือระหว่างฮินดูกับมุสลิมในอินเดีย แต่ที่ใดมีการอยู่ร่วมกันระหว่างคนต่างเชื้อชาติที่นั่นจะมีสันติสุข เช่น สวิตเซอร์แลนด์มีคนเชื้อชาติเยอรมัน เชื้อชาติฝรั่งเศส และเชื้อชาติอิตาลี แต่ทุกคนภูมิใจว่าเป็นคนสวิสส์

คนไทยไม่ใช่คนเชื้อชาติไทยเท่านั้น แต่หมายถึงคนสัญชาติไทยที่มีเชื้อชาติต่างๆ กัน และนับถือศาสนาต่างๆ กัน ทุกคนทุกกลุ่มต้องมีศักดิ์ศรีเสมอกันตามรัฐธรรมนูญ

ควรลดเว้นจากการกระทำใด ๆ ที่เป็นการส่งเสริมความดูหมิ่นหรือความเกลียดชังระหว่างคนไทยกลุ่มต่างๆ

ในทางตรงข้ามรัฐต้องส่งเสริมให้มีความเข้าใจและการเห็นคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรม เคารพจารีตประเพณีซึ่งกันและกัน

คนกลุ่มใดก็ตามถ้าอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี สามารถทะนุบำรุงวัฒนธรรมของตนเอง มีความเสมอภาคทางโอกาส ย่อมมีความสุข และไม่ต้องการแบ่งแยกหรือก่อความวุ่นวายใดๆ

การส่งเสริมการเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม จึงเป็นเงื่อนไขการวางอาวุธที่สำคัญอย่างหนึ่ง และเป็นปัจจัยของการสร้างสันติสุขทุกภูมิภาค

- (๔) **การปกครองท้องถิ่นที่ถูกต้องเป็นธรรม** การปกครองที่รวมศูนย์อำนาจ โดยส่วนกลางทำให้ชุมชนท้องถิ่นอ่อนแอ และเกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรม

ชุมชนท้องถิ่นต่างๆ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม แต่วัฒนธรรมราชการเป็นวัฒนธรรมเดียว ความขัดแย้งระหว่างระบบราชการรวมศูนย์กับ วัฒนธรรมท้องถิ่น มีอาการต่างๆ กันในต่างท้องถิ่น

ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นมีความขัดแย้งระหว่างระบบราชการกับท้องถิ่นเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง

ควรมีการปรึกษาหารือกันอย่างจริงจัง โดยคนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม ถึงระบบการปกครองท้องถิ่นที่ถูกต้องเป็นธรรม โดยสามารถส่งเสริมสนับสนุนบทบาทของชุมชนท้องถิ่นอย่างสอดคล้องกับวัฒนธรรมของตนเองในขณะเดียวกันได้ประโยชน์จากความเป็นราชอาณาจักรเดียวกันทั้งนี้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ

ถ้าทำเรื่องการปกครองท้องถิ่นได้ดี จะเป็นเงื่อนไขการวางอาวุธที่สำคัญ ในเรื่องการปกครองท้องถิ่นนี้ รวมถึงระบบการศึกษา การสื่อสาร และระบบความยุติธรรมด้วย

(๕) กระบวนการความจริงและอภัยวิธี เรื่องนี้ประเทศไทยยังไม่มีประสบการณ์ ควรศึกษาจากต่างประเทศที่เขามีความขัดแย้งรุนแรง แล้วในที่สุดสามารถตัดสินใจวางอาวุธและเกิดสันติภาพว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร เช่น ที่แอฟริกาใต้ คนขาวส่วนน้อยเข้าไปใช้อำนาจปกครองคนผิวดำส่วนใหญ่ และมีการแบ่งแยกผิวที่เรียกว่าอปาทิอย่างรุนแรง คนดำที่ต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพถูกฆ่าหรือจับกุมคุมขัง

เนลสัน แมนเดลา ผู้นำการต่อสู้คนผิวดำถูกขังอยู่ ๒๗ ปี ประชาคมโลกประณามการเหยียดผิว คนผิวขาวก็ไม่กล้าลงจากอำนาจเพราะกลัวคนผิวดำฆ่า มีขบวนการทำงานเรื่อง “สัจจะและสมานฉันท์” (Truth and Reconciliation) เพื่อให้เกิดการให้อภัยและคืนดี ในที่ประชุมคนผิวดำคราวหนึ่งมีตำรวจซึ่งเป็นคนผิวขาวรับสารภาพว่าเขาได้ฆ่าคนผิวดำไป แล้วอย่างไร แทนที่คนผิวดำจะมารุมฉีกเนื้อตำรวจคนนั้น ในห้องประชุมมีคนร้องไห้กันระงมและมีการให้อภัย เขาผ่านความทุกข์ยากจากความรุนแรงมานานจนรู้ว่าความรุนแรงไม่มีทางแก้ด้วยความรุนแรง และค้นพบ “อภัยวิธี” ในที่สุดรัฐบาลคนผิวขาวยอมให้มีการเลือกตั้ง คนผิวดำชนะเลือกตั้งและจัดตั้งรัฐบาล ซึ่งก็ไม่ไปเช่นฆ่าคนผิวขาวแต่อย่างใด แอฟริกาใต้ก็มีสันติภาพแต่นั้นมา

รัฐบาลเยอรมนียอมขอโทษชาวโลกที่รัฐบาลนาซีทำผิดฆ่าชาวยิวไปถึง ๖ ล้านคน ความโกรธแค้นเกลียดชังต่อเยอรมันก็ลดระดับลง

พระสันตะปาปาองค์ที่เก้าได้ขอโทษหลายครั้งในสิ่งที่คริสตจักรทำผิดไป แม้บางเรื่องผ่านเลยมาหลายร้อยปีแล้ว เช่น ที่ไปคุกคามจับกุมคุมขังกาลิเลโอและคอร์เปอรนิคัส ในการค้นพบความจริงเกี่ยวกับดวงอาทิตย์และโลก ซึ่งไม่ตรงกับความเชื่อของคริสตจักรในครั้งนั้น

รัฐใดรัฐหนึ่งหรือผู้มีอำนาจทำผิดได้ทั้งสิ้น ความผิดบางอย่างก็รุนแรง สร้างความเจ็บแค้นไว้ให้กับชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ ความทรงจำของความเจ็บแค้นถ้าอยู่นานเกินหรือถูกกระตุ้นให้มีมากขึ้น ย่อมไม่เป็นผลดีต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ควรมีการศึกษาจากต่างประเทศให้มากกว่า เรามีกระบวนการถอนความแค้นอันเป็นมลพิษทางจิตใจของชาติได้อย่างไร กระบวนการความจริงและอภัยวิธีก็เป็นวิธีหนึ่ง ถ้าเรามีความเข้าใจถึงขั้นปฏิบัติได้ก็จะเป็นเงื่อนไขการวางอาวุธและสร้างสันติภาพ

(๖) เปิดการเจรจากับแนวร่วม ความขัดแย้งรุนแรงที่ไหน ๆ ในที่สุดก็ต้องยุติกันด้วยการเจรจา จึงควรแสวงหาผู้ทางเจรจากันเพื่อสันติภาพในที่สุด แต่ถ้าได้ดำเนินการตามมาตรการต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดใน “สามเหลี่ยมดับไฟใต้” จะทำให้การเจรจาเพื่อสันติภาพง่ายขึ้น

ตามที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่าการระงับความรุนแรงเฉพาะหน้า การรักษามวลชน และการสร้างสันติภาพ อยู่ในกันและกัน ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ต้องทำไปพร้อมกันและบรรจบกันเป็น “สามเหลี่ยมดับไฟใต้” ภายในปริมณฑลแห่งความสมานฉันท์และสันติวิธี

ภาค ๓
การสร้างความเป็นเอกภาพ
ในยุทธศาสตร์

ความเป็นเอกภาพในยุทธศาสตร์ของอำนาจรัฐคือกุญแจของความสำเร็จ
ถ้าสร้างความเป็นเอกภาพของอำนาจรัฐไม่ได้ก็ไม่มีหวังดับไฟได้และไฟจะลามเลียจนวิกฤตทั้ง
ประเทศ

ฉะนั้นต้องสนใจเป็นพิเศษในเรื่องวิธีสร้างความเป็นเอกภาพในยุทธศาสตร์
การที่ประเทศไทยทำอะไรที่ยาก ๆ ไม่สำเร็จเพราะมีปัญหาเรื่องการทำงานเชิงยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์เป็นเรื่องข้ามกระทรวง

ของเราทำงานเป็นกระทรวง ๆ และกระทรวงแยกเป็นกรม ๆ กรมใดกรมมัน บางทีก็ขัดแย้งกัน
ระหว่างกระทรวงหรือกรม

ไม่มีกลไกการทำงานทางยุทธศาสตร์ที่ข้ามกระทรวง การจัดสรรงบประมาณก็เอากรมเป็นตัวตั้ง
ไม่ได้เอาตามภารกิจ ฉะนั้นจึงทำอะไรไม่ค่อยสำเร็จ

ลองนึกภาพรถยนต์ที่เครื่องหลุด

ล้อไปทาง เพลาไปทาง เครื่องไปทาง พวงมาลัยไปทาง

รถยนต์ที่เครื่องหลุดย่อมไม่สำเร็จประโยชน์ในการวิ่ง ฉันท

ประเทศที่เปรียบเสมือนเครื่องหลุด ย่อมวิ่งไปไม่ได้ ฉันท

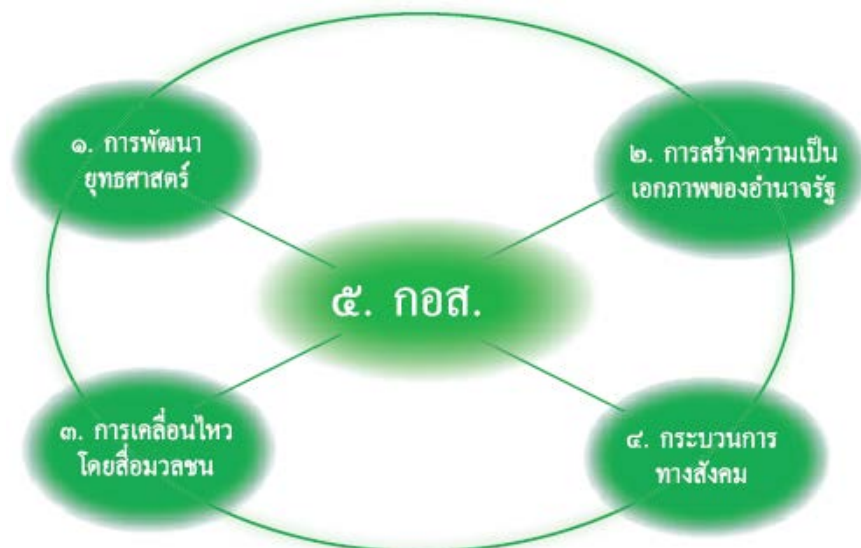
ที่จริงนายกรัฐมนตรีพยายามเร่งเครื่อง แต่ในสภาพที่เครื่องหลุด ย่อมเคลื่อนไม่ได้ ประเด็น
สำคัญจึงอยู่ที่การประกอบเครื่อง

การสร้างความเป็นเอกภาพในยุทธศาสตร์คือการประกอบเครื่องกลไกของรัฐ ให้สามารถ
ทำงานเชื่อมโยงไปสู่ความสำเร็จ

เบญจภาคี

ในการพัฒนายุทธศาสตร์ดับไฟได้ และสร้างความเป็นเอกภาพของอำนาจรัฐ

การพัฒนายุทธศาสตร์ดับไฟได้ และสร้างความเป็นเอกภาพของอำนาจรัฐ อาจประกอบด้วย ๕ ส่วน หรือเบญจภาคีตามรูปที่ ๕ ดังนี้

รูปที่ ๕ เบญจภาคีในการพัฒนายุทธศาสตร์ดับไฟได้ และการสร้างความเป็นเอกภาพของอำนาจรัฐ
กอส. = คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ

องค์ประกอบทั้ง ๕ เชื่อมโยง อุดรื้อ และกันความผิดพลาดในระบบ

๑. การพัฒนายุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ดับไฟได้จะต้องใช้ร่วมกันทั้งชาติ จึงต้องร่วมกันพัฒนา ร่วมกันเข้าใจ และร่วมกันปฏิบัติ

แต่ความเข้าใจเชิงยุทธศาสตร์ในภาคต่างๆ มิได้เท่าเทียมกัน กองทัพเป็นองค์กรที่เข้าใจเชิงยุทธศาสตร์มากที่สุด เพราะมีประสบการณ์ในการทำยุทธศาสตร์ยุติความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมืองเรื่องคอมมิวนิสต์ ครอบงำให้กองทัพร่างยุทธศาสตร์ดับไฟได้ แล้วนำมาสู่การพิจารณาร่วมกันของทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาเป็นยุทธศาสตร์ดับไฟได้ ทั้งนี้อาจนำแนวทาง “สามเหลี่ยมดับไฟได้” ที่เสนอไว้ในบทความนี้ มาพิจารณาด้วยก็ได้

ยุทธศาสตร์แม้ควรอยู่ภายใต้ร่มยุทธศาสตร์สมานฉันท์และสันติวิธีจะปลอดภัยที่สุด การระงับความรุนแรงเฉพาะหน้าก็อยู่ภายใต้ร่มยุทธศาสตร์สมานฉันท์และสันติวิธี ดังกล่าวในเรื่อง “สามเหลี่ยมดับไฟได้” ในภาค ๒

ยุทธศาสตร์สมานฉันท์และสันติวิธีจะได้รับความเห็นพ้องจากประชาคมโลกมากที่สุด การระงับความรุนแรงเฉพาะหน้าไม่ควรแยกออกมากล่าวต่างหาก ทำให้เป็นเป็นสัญญาณว่าจะใช้ความรุนแรงไปแก้ความรุนแรง ก่อให้เกิดการต่อต้านจากองค์กรต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ และอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในทางปฏิบัติ และเกิดผลแทรกซ้อนอันไม่พึงปรารถนา

๒. การสร้างความเป็น

เอกภาพของอำนาจรัฐ

อำนาจรัฐประกอบด้วย

- การเมือง
- กองทัพ
- ตำรวจ
- พลเรือน เช่น มหาตมาคานธีและส่วนราชการอื่นที่เป็นผู้ปฏิบัติ และผู้สนับสนุนการปฏิบัติทางวิชาการ กฎหมาย กฎระเบียบทางงบประมาณ เป็นต้น

ความเป็นเอกภาพในยุทธศาสตร์ของอำนาจรัฐคือปัจจัยชี้ขาดของการดับไฟได้

อำนาจรัฐจะเป็นเอกภาพด้วย

- การมีส่วนร่วมในการพัฒนายุทธศาสตร์
- ความเป็นผู้นำของนายกรัฐมนตรี
- การมีเครื่องมือและกลไกในการขับเคลื่อนความเป็นเอกภาพในยุทธศาสตร์
- กระบวนการทางสังคมและความเคลื่อนไหวสื่อมวลชน
- การประสานงานโดย กอส.

การมีส่วนร่วมในการพัฒนายุทธศาสตร์ คือการมีส่วนร่วมพัฒนายุทธศาสตร์ดังกล่าว ในข้อ ๑

ความเป็นผู้นำของนายกรัฐมนตรี ในการสร้างความเป็นเอกภาพของอำนาจรัฐ มีความสำคัญที่สุด นายกรัฐมนตรีเหมือนผู้อำนวยเพลง (คอนดักเตอร์) ของวงออเคสตรา ที่ต้องเข้าใจเพลงทั้งเพลง เข้าใจดนตรีและผู้เล่นแต่ละชิ้น อำนวยให้ทั้งวงเล่นเพลงเดียวกัน

นายกรัฐมนตรีต้องตั้งใจให้ดีๆ เพราะนี่เป็นวิกฤตชาติ และวิกฤตชีวิตการเมืองของท่านเองด้วย

การมีเครื่องมือและกลไกในการขับเคลื่อนความเป็นเอกภาพในยุทธศาสตร์ อาจต้องออกคำสั่งนายกรัฐมนตรีเรื่องนโยบายและยุทธศาสตร์ดับไฟได้ ทำนองเดียวกันคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ ๖๖/๒๕๒๓* อันบอกถึงปรัชญา นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติ และการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ ควรตั้งศูนย์บริหารยุทธศาสตร์ที่เป็นเอกภาพ ที่ต้องสามารถใช้งบประมาณสนองยุทธศาสตร์ได้ทันการ ไม่ใช่ใช้ตามโครงสร้างราชการปกติ ศูนย์บริหารยุทธศาสตร์นี้ อาจตั้งขึ้นตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีดังกล่าว หรือหากจำเป็นก็สามารถออกกฎหมายจัดตั้งให้สามารถบริหารยุทธศาสตร์ได้อย่างเป็นเอกภาพ และมีประสิทธิภาพจริงๆ

ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ต้องประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง เพื่อสร้างถึงความเข้าใจให้ตรงกัน ทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่

กระบวนการทางสังคมและการเคลื่อนไหวสื่อมวลชน ตามที่จะกล่าวถึงในข้อ ๓ และข้อ ๔ และการประสานงานโดย กอส. ดังที่จะกล่าวถึงในข้อ ๕ ข้างล่างนี้ จะช่วยให้เป็นเอกภาพในยุทธศาสตร์ของอำนาจรัฐเป็นจริงได้ง่ายขึ้น

๓. กระบวนการ

ทางสังคม

เรื่องยาก ๆ ลำพังอำนาจรัฐจะทำให้ลงตัวเป็นเรื่องที่ยากมาก หากมีกระบวนการทางสังคมเข้ามาเคลื่อนไหวควบคู่ไปด้วย จะทำให้อำนาจรัฐทำเรื่องยาก ๆ ได้

กระบวนการทางสังคมหมายถึงการที่สังคมเข้ามาร่วมเรียนรู้และร่วมผลักดัน เมื่อครั้งที่มีการปฏิรูปการเมืองที่มีการเขียนรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ ซึ่งเป็นเรื่องยากที่สุดเรื่องหนึ่ง รัฐบาลและรัฐสภาสามารถทำได้สำเร็จก็เพราะมีกระบวนการทางสังคม และขับเคลื่อนทางสังคมนี้รัฐก็ไม่ถนัด

องค์กรเอกชนก็กำลังไม่มากหรือถูกกล่าวหา แต่ กอส. ซึ่งเป็นองค์กรอิสระที่แต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรีจึงอยู่ในฐานะที่จะช่วยขับเคลื่อนทางสังคมได้เป็นอย่างดี

๔. การเคลื่อนไหว

โดยสื่อมวลชน

เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ซ้อนทับกับกระบวนการทางสังคมแต่แยกมากล่าวให้เด่น องค์กรสื่อมวลชนทุกประเภท ทั้งประเภทสิ่งพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ทั้งของรัฐและเอกชน ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมความเป็นเอกภาพในยุทธศาสตร์ของภาครัฐ และกระบวนการทางสังคม

กอส.อยู่ในฐานะที่เหมาะสมที่จะส่งเสริมการเคลื่อนไหวสื่อมวลชน อาจจัดให้มี “เวทีสื่อมวลชนกับยุทธศาสตร์ดับไฟใต้” อย่างสม่ำเสมอ

๕. กอส. กับการประสาน

การพัฒนายุทธศาสตร์

ในท่ามกลางความยากลำบากที่องค์กรของรัฐจะประสานกันเองในการพัฒนาและบริหารยุทธศาสตร์และที่เชื่อมโยงกับกระบวนการทางสังคม และสื่อมวลชน จะเพราะขาดความสามารถก็ดี ไม่เคยทำก็ดี หรือขาดความไว้วางใจกันก็ดี

กอส.อยู่ในฐานะที่ดีที่จะเข้ามาช่วยประสานช่องว่าง กอส.ไม่ใช่ส่วนราชการ แต่ก็ไม่ใช่องค์กรพัฒนาเอกชน แต่เป็นองค์กรอิสระที่แต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรี มีงบประมาณสนับสนุนมีคำสั่งนายกรัฐมนตรีให้หน่วยงานต่างๆ ให้ความร่วมมือ ประกอบด้วยกรรมการทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา นักการเมือง

กอส. ก็มีหน้าที่อยู่แล้วที่จะสร้างความสมานฉันท์ เสนอแนะนโยบายและวิธีแก้ปัญหาให้รัฐบาลและให้สังคม

กอส.จึงเหมาะที่จะช่วยประสานการพัฒนายุทธศาสตร์การสร้างความเป็นเอกภาพในอำนาจรัฐ การเคลื่อนไหวสังคม การเคลื่อนไหวโดยสื่อมวลชน เกิดเป็นพลังแห่งชาติ ในการระบับความรุนแรง ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และสร้างสันติภาพถาวร

อนึ่ง บ้านเมืองก็ติดขัดในการแก้ปัญหาต่างๆ อื่นๆ อีกหลายอย่าง เพราะขาดแคลนกลไกการพัฒนาและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ รูปแบบเบญจภาคีในการพัฒนาและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่น่าเสนอนี้ หากได้ผล อาจจะนำไปใช้ในเรื่องอื่นๆ ได้ด้วย

คำอุทิศ

ผมเป็นเพียงหมอแก่ๆ คนหนึ่ง ไม่มีความรู้อะไรมากนัก แต่มีความสงสารเพื่อนคนไทยจับใจ ที่ต้องเข้าไปสู่ความบีบคั้น โกรธแค้น เกลียดชัง และรุนแรง จึงพยายามศึกษาให้เข้าใจความเป็นมาของความรุนแรงและเรียบเรียงเรื่อง “สามเหลี่ยมดับไฟใต้” นี้ขึ้นเพื่อเป็นเครื่องประกอบการเรียนรู้ของสังคมไทย โดยที่เชื่อว่าการเห็นทั้งหมดหรือเห็นข้างทั้งตัว จะทำให้สามารถพัฒนานโยบาย และยุทธศาสตร์ในการดับความรุนแรงใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และได้เสนอรูปแบบ “เบญจภาคี” ในการพัฒนาและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

ส่วนใดที่กลไกของรัฐทำได้เองก็เป็นการดี แต่ส่วนไหนที่ติดขัด คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) อาจอยู่ในฐานะที่ดีที่จะช่วยประสานการพัฒนาและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดับไฟใต้

อนึ่งรูปแบบ “เบญจภาคี” ที่นำเสนอนี้อาจนำไปใช้กับเรื่องอื่นๆ ที่ยากและบ้านเมืองมีความติดขัดอยู่

ขอให้เพื่อนคนไทยจงมีเมตตาต่อกันและกัน สมานฉันท์ในการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ ที่จะขจัดปัดเป่าปัญหาต่างๆ เพื่อสร้างสันติสุขขึ้นในบ้านเมืองของเรา

ขอให้เพื่อนคนไทยทุกคนมีความสุขความเจริญ

ประเวศ วะสี

๕ สิงหาคม ๒๕๕๘